

ІНТЕГРОВАНІ УРОКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У публікації визначено педагогічний потенціал інтегрованих уроків як засобу розвитку екологічного мислення в учнів початкової школи та окреслено напрямки реалізації інтегрованого підходу в освітній діяльності в початковій школі.

Ключові слова: екологічне мислення, інтеграція, міжпредметні зв'язки, учнів початкової школи.

Формування екологічного мислення у молодших школярів є одним із ключових завдань сучасної початкової освіти. В умовах глобальних екологічних викликів важливо не лише передавати знання про довкілля, а й виховувати у дітей свідоме, відповідальне ставлення до природи.

Екологічне мислення – це здатність розуміти взаємозв'язки між діяльністю людини та станом природи, передбачати наслідки своїх дій та приймати раціональні рішення в інтересах сталого розвитку. Екологічне мислення розглядається як складова екологічної культури, яка включає знання, цінності, навички та ставлення до довкілля. Л. Колток визначає екологічну культуру як особливе світорозуміння, що відображає такий стан соціально-природних залежностей, який характеризує гармонійну єдність людини, суспільства і природи (Колток, 2012, с.118). Основними завданнями розвитку екологічного мислення учнів є: засвоєння знань про взаємозв'язки в природі; формування розуміння важливості збереження довкілля; розвиток здатності оцінювати власну поведінку щодо природи; формування відповідальності за довкілля.

У молодшому шкільному віці у дітей лише формуються погляди та цінності, що робить цей період надзвичайно важливим для екологічної освіти (Давиденко, Сахневич, 2023).

Ефективним засобом формування екологічного мислення учнів є інтегровані уроки, оскільки вони дозволяють поєднувати знання з різних галузей (біологія, природознавство, література, мистецтво), що сприяє цілісному розумінню екологічних явищ (Войналович, 2021).

Інтегровані уроки – це уроки, які поєднують зміст різних навчальних предметів навколо спільної теми чи проблеми. Вони відповідають концепції Нової української школи, де навчання має бути близьким до реального життя, проблемно-орієнтованим та практичним. Такий підхід не лише розширює кругозір учнів, а й розвиває їхні навички критичного мислення, зокрема екологічного.

Інтеграція ґрунтується на засадах компетентнісного підходу і може застосовуватися у таких напрямках:

- поєднання різних освітніх галузей (до прикладу, природознавство (практичні спостереження), громадянська освіта (аналіз впливу людської діяльності на екосистему));
- застосування інтерактивних методів – екологічних ігор, досліджень, що сприяє глибшому розумінню екологічних проблем, розвиває навички спостереження, аналізу та оцінювання;
- практико-орієнтована діяльність – екскурсії, спостереження за сезонними змінами, участь у природоохоронних заходах тощо;
- реалізація проєктної діяльності – екологічні проєкти дозволяють учням самостійно досліджувати проблеми, шукати рішення та презентувати результати, що розвиває не лише знання, а й навички мислення та комунікації.

На засадах інтегрованого підходу побудований курс «Я досліджую світ», в якому поєднано сім освітніх галузей.

Розвиток екологічного мислення у учнів початкової школи є складною, але важливою педагогічною метою. Інтегровані уроки, що включають міждисциплінарний зміст разом з інтерактивною та проєктною діяльністю, забезпечують ефективні умови для розвитку екологічної свідомості, компетенцій та цінностей. Переконані, що використання міжпредметної інтеграції в процесі формування екологічного мислення учнів початкової школи дає змогу не лише поглибити розуміння ними природи, але й усвідомити особисту відповідальність за її збереження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колток, Л. (2012). *Формування екологічної культури учнів початкової школи як психолого-педагогічна проблема.* URL: https://www.apfn-journal.in.ua/archive/1_2012/19.pdf
2. Давиденко, Ю, Сахневич, О. (2023). *Формування екологічного мислення учнів початкової ланки.* URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/13-1.pdf>
3. Войналович, В. (2021). Інтегроване навчання у початковій школі в умовах Нової української школи. *Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній заклад середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти*, 1(1), 89–91. <https://doi.org/10.18372/2786-5487.1.15832>